

4. A jog- és társadalomtudományi szakosztály jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

Összefoglalva ismét egy immár lepergett évnek szakosztályunkra vonatkozó eseményeit, eszembe jutnak fáradhatatlan szellemű elnökünknek az őszi idény szakosztályi megnyitójában mondott szavai: „A múlt története a mi tanító mesterünk. Tőle kérjük: honnét indúltunk, hová kell igyekeznünk?” Ez a mondás kifejezi híven szakosztályunk életét is annak negyedik esztendejében. Bár a munkában ügyrendünkben kijelölt irányokban haladunk, a szakosztályunkban rejlő erő és a körülöttünk alakuló élet mindegyre új s mind nagyobb feladatokra hív fel minket. Szakelőadásainknak körét az elmúlt évben az ismereteknek arra a területére is kiterjesztettük, amelynek kincsei az érdeklődő magyar közönség előtt még csaknem teljes homályban vannak, holott azok, Európa tudós világát és közönségét minden nappal szélesbülő körben foglalkoztatják. Ez előadások alapján megindult munka a tudományos anyagok olyan gazdagságát vetette felszínre, hogy azoknak közlebről megjelenő kiadványa szakosztályunknak maradandó becsű tudományos alkotása lesz. Az iskolán kívül eső tanítást egy újabb erős szervezettel erősítettük, kiterjesztve az oktatás üdvös munkáját társalmunk egyik igen jelentős csoportjára: a kereskedelmi alkalmazottakra. Néphivatalunk állandó, munkaképes szervezetet nyert. Születésénél bölcsője mellett állottunk, kifejlődésében támogattuk a szakosztályunkból tavasszal kivált Erdélyi Pártfogó Egyesületet, amelynek nagy energiájú munkásai már csaknem az egész erdélyi részre kiterjesztették a züllött vagy büntözésnek kitétt fiatalok parti pártfogását teljesítő áldásos szervezetüket. Ugyancsak szakosztályunk támogatásával alakult meg tavasszal városunkban a Magyar Társadalomtudományi Egyesület Kolozsvári Helyi Bizottsága s az esztendőt egy Társadalmi Telep megalkotásának komoly tervezetével fejeztük be. Ezek a röviden összefoglalt eredmények az erőnek kétségtelen jeleit mutatják.

Legyen szabad ennek az 1909. évi munkának rövid adatait is közölni.

Szakosztályunk 1909-ben négy *ülést* tartott, amelyen négy előadó ugyanennyi előadással vett részt. Előadóink sorában új nevek láthatók, s az előadások tartalmi gazdagsága és változatosága őszinte örömmel tölthet el mindnyájunkat. I. Februárius 6.-án *Szterszky Vincze* dr., m. kir. pénzügyi tanácsos: A magyar egyes adók reformja.

II. Március 20.-án *Palágyi Menyhért* dr. egyet. m. tanár: Marx tanítása.

Az őszi időszak programjába szakosztályunk a babylóniai és az egyptomi emlékek ismertetésére öt előadást vett fel, amely előadások ama korok és népek műveltségének főként jogi ágával foglalkozzanak. De, hogy ez érthetőbb legyen, az előadások közül

kettő általános tartalmú legyen, amelyeknek egyike Hammurabi híres törvénykönyvének korát, a másik a papyrusokét ismeresse. Ez utóbbiakra sikerült megnyernünk *Kmoskó Mihály* dr. budapesti tud. egyetemi tanár urat, a keleti tudományoknak európai hírű magyar tudósát, aki november 6.-án tartotta meg *Hammurabi kora* címen rendkívüli gonddal és kitűnő szaktudással elkészített előadását. Meg kell emlékeznünk az előadáson megjelent díszes nagy közönségről, mely ezúttal is tanújelét adta, hogy városunk társadalmában a tudomány és művelődés kérdései mindenkor komoly érdeklődésben részesülnek.

A IV. előadást november 27.-én *Meltzl Balambér* dr. egyet. m. tanár tartotta: Hammurabi törvénykönyve jogi szempontból címen.

Ez utóbbi előadások alapján szerkesztőbizottságunk tervet dolgozott ki — s melyet válaszmányunk igaz örömmel elfogadott — egy olyan szakosztályi kiadványra, amely elnökünknek őszi megnyitóját, Hammurabi törvénykönyvét — az eredetiből magyar fordításban — és az öt előadást gyűjtené egybe. A törvénykönyv lefordítására a szerkesztő bizottság *Kmoskó Mihály* egyetemi tanár urat kérte fel, aki e napokban értesítette szakosztályunkat, hogy a fordítás elkészült. Így Hammurabi törvénykönyve magyar fordításban szakosztályunk kiadványa lesz!

Az őszi idénnyel az *iskolán kívül eső oktatás* harmadik évét kezdtük meg. Ezt a munkát az 1908/9. cyklus beállításkor megállapított elvek és gondolatok szerint vezettük be ez új idényben, felhasználva a múlt időkben szerzett tapasztalatainkat is. Az 1908/9. időszakra összesen hírdetett 62 előadásból részben az előadók, részben a hallgatóság akadályoztatása következtében negyvennyolcat tarthattunk meg. Huszonkettőt a vasúti munkások, négyet a magántisztviselők, nyolcat az iparosok számára és szintén ez utóbbiaknak a 15 órás könyvviteli és váltójogi tanfolyamot. Szomorúan kell megemlékeznünk arról a nehéz munkáról és csekély eredményről, melylyel az iparosok számára hírdetett előadásaink jártak, s hogy ennyit is elérhettünk, az igazán csak az egyes előadók csüggedést nem ismerő, buzgó munkájának az eredménye. Ugyanekkor a legmélyebb hálával emlékezünk meg a nagyméltóságú Vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minister úr ó excellenciájának kegyes gondoskodásáról, amelylyel az előadók fáradozását előadásoként 20—20, összesen 960 koronával jutalmazta.

Az iskolán kívül eső oktatás munkáját az új időszakban két külön csoportra osztottuk: *a)* közismereti, *b)* a szaktanfolyamok csoportjára. A közismereti előadásokat az elmúlt évtől eltérően a hallgatóság két csoportjára vontuk össze. A szakosztály vezetőségét erre az elmúlt esztendő tapasztalatai vezették, amelyek arról győztek meg, hogy Kolozsvárt a kisiparosok szellemi életének emelésére irányuló munkát nem az iparoskörök felkeresésével lehet megkezdeni, mert ezek a körök inkább az értelmetlen politikai szóviták otthonai, vagy asztaltársasági jellegűek, mintsem a testületi

szellem, az iparosok érdekeinek megismerésére és gondozására alakult társaságok. Szomorú jelenség, melynek mélyen fekvő gazdasági, még inkább szociális okai vannak. Ha tartós és komoly eredményt akarunk elérni, az ipari munkásokat kell felkeresnünk, mert ezeknek érdeklődése a szellemi művelődés iránt városunkban is már örvendetesen tapasztalható s ezeknek köreiből azután sok kisiparosra is találunk, akiket pusztuló gazdasági helyzetük amikor a munkásosztályba soroz be, ott a fejlettebb öntudat őket is ráviszi szellemi életérdekeik felismerésére és tudatos gondozására.

Közismereti előadásainkkal ismét felkerestük a M. Á. V. Műhely munkásait és a M. Á. V. Altisztek körét, akiknek fejlett értelmisége és komoly érdeklődése hálásan termő talajnak bizonyult. Ebben a körben végzett tanító munkánk harmadik esztendejét kezdtük meg az idei új időszakkal. Ez aránylag rövid idő lelkes munkájának már is meg van az az örvendetes eredménye, hogy a munkások törekvéseinket teljességgel megértették, miáltal az előadóknak a munkások irányában kezdettől tapasztalt rokonszenve mindinkább kölcsönös baráti érdeklődéssé alakul a munkások és előadóink között. Ebben a körben az idei új időszakban a következő 12 előadást rendezzük:

1909. november 20. án és 27.-én *Konrádi Dániel dr.* egyet. magántanár, mentőegyes. igazgató: A fertőző betegségek szociális jelentősége I., II.;

1910. januárus 15.-én *Endes Miklós dr.* törvényszéki bíró: Fiatalkorúak és büntetőjog;

januárus 22.-én *Pordea Gyula dr.* ügyvéd: A váltón alapuló tartozások és a munkások;

januárus 20.-án *Bochkor Mihály dr.* róm. kath. státus titkár: A legrégebbi törvénykönyv (Hammurabi kora).

februárus 19.-én *Konrádi Dániel dr.* egyet. m.-tanár, mentőegyes. igazgató: A tuberkulózis és a munkások.

februárus 26.-án *György János dr.* unit. theol. tanár: Az amerikai vasutak.

március 12.-én, 26.-án, április 9.-én és 16.-án *iff. Erdő Béla dr.* kereskedelmi akad. tanár: A jelenkor szociális kérdése.

Ezeket az előadásokat a M. Á. V. „Összhang“ Ferenc József-út 68. szám alatti helyiségében tartjuk.

Az ipari segéd munkások és kisiparosok számára 21 előadást állapítottunk meg. A hallgatóságot minden felekezeti vagy politikai különbség nélkül ipari segéd munkások és kisiparosok alkotják. Az előadások pedig olyan osztatlan nagy érdeklődésre találnak, hogy az egyes előadások után a munkások kérdéseikkel gyakran felkeresik előadóinkat s megesett, hogy egy előadás után az előadó éjfélig elbeszélgetett hallgatóival és egymást megértve és megbecsülve távoztak az előadásról. Ha nem akarunk egyoldalúak lenni, meg kell állapítanunk, hogy az ilyen komolyan végzett munka nemcsak a munkásokra, hanem az előadókra is rendkívül

beesés, mert megismerteti és megérteti velük az értelmiség feladatát a munkásnép szellemi életének vezetésében. Az előadások a következők:

1909. november 24.-én és december 1.-én *György János dr.* unit. theol. tanár: Vallás-erkölcsi hatások a gazdaságban, I., II.;
december 8.-án *György János dr.*: A vallás szerepe a kultúra fejlődésében;

december 15.-én *iff. Erődi Béla dr.* keresk. akad. tanár: A társadalmi fejlődés irányai;

december 29.-én *iff. Bochkor Mihály dr.* róm. kath. státus titkár: A legrégebb törvénykönyv (Hammurabi kora);

1910. januárius 5.-én és 12.-én este 7 órakor *Széki Tibor dr.* egyet. m.-tanár: Előadás a vegytan köréből (kísérletekkel); Egyetemi vegytani intézetben;

januárius 19.-én és 26.-án *Varjú János dr.* kegyesr. főgimn. tanár: A kereszténység hatása nemzeti művelődésünkre, I., II.;

februárius 2.-án és 9.-én *Konrádi Dániel dr.* egyet. m.-tanár, mentőegyesületi igazgató: A fertőző betegségek társadalmi jelentősége, I., II.;

februárius 16.-án, 23.-án, március 2.-án és 9.-én *György János dr.* unit. theol. tanár: Társadalmi kérdések: I. A tulajdon mai alakja. II. A modern termelés és forgalom bírálata. III. A társadalom mai rendje. IV. A jogvédelem mai rendszere;

március 16.-án, 23.-án és 30.-án *Kelemen Lajos dr.* főgymn. tanár: Erdély ipartörténete, I., II., III.;

április 6.-án és 13.-án *Varjú János dr.* kegyesr. főgymn. tanár: A népoktatás ügye korunkban, I., II.;

április 20.-án *Tariczky Ferenc dr.*, a Néphivatal orvosa: Munkaegészségügy és tuberkulózis.

Ezek az előadások a kolozsvári keresztény szociális Egyesület Karolinatéri tágas, nagy helyiségében folynak.

Amíg ezek az előadásaink az általános műveltség niveauját akarják emelni, a *Kereskedők Szabad Iskolája* körében a kereskedői munkához kívánatos nagyobb szaktudás megszerzésére akarunk iskolán kívül eső szervezetben módot nyújtani. Azt akarjuk, hogy jöjjön ezekre a tanfolyamokra mindenki, aki szeretettel tanul azért, hogy a munkához megszerezze a nagyobb szaktudást. Mi azt akarjuk, hogy a kereskedő ezentúl jobban tudjon dolgozni az üzletében, hogy megszerezze a munka szeretetét, a munka megbecsülését. Ezért ezeket a tanfolyamokat úgy rendeztük be, ahogy az az életnek legjobban megfelel. Az egyes tárgyakra felkért előadók nagy szaktudásukkal úgy állították össze a tananyagot, hogy abból minden felesleges elmaradjon, ellenben a szükséges dolgok az előadások gyakorlatiasságával igazi tudást nyújtsanak a tanfolyamban résztvevőknek. A *Kereskedők Szabad Iskolájának* az idei első esztendőben négy tárgya van, melyek két félévre elosztva önálló külön tanfolyamokban kerülnek előadásra. Az első félév

tárgyai: a) Kereskedelmi számtan, b) Kereskedelmi és váltójog. Ennek a két tárgynak az anyaga a következő címekre oszlik:

Kereskedelmi számtan. I. Méré egységek az áruüzletben néhány angol egység bevonásával. II. Míveletek az áruüzlet köréből. III. Gyakorlatok az áruüzlet köréből. IV. Percentszámítás fejből és írásban. V. Elébbi alkalmazása. Súly- és értéklevonások. Költségek. VI. Gyakorlatok a percentszámítás köréből. VII. Árúszámlák kiállítása és revideálása. VIII. Egyszerű árúkalkuláció. IX. Gyakorlatok a kalkuláció köréből. X. Összetett árúkalkuláció. XI. Kamatszámítás. XII. A kamatszámítás alkalmazása a gyakorlatban. XIII. Gyakorlatok a napokra járó kamat kiszámítása köréből. XIV. Belföldi váltók diszkontálása (Leszámítás). XV. Külföldi váltók átszámítása. XVI. Gyakorlatok a váltószámítás köréből. XVII. Értékpapírok ismertetése. Tőke elhelyezés és üzérkedés. XVIII. Kötvények érték-számítása. XIX. Gyakorlatok az érték-számítás köréből. XX. Részvények értéke. XXI—XXV. Összetett feladatok (adás-vétel) elszámolása.

Kereskedelmi- és váltójog. I. Ki lehet kereskedő. A kereskedő jogai és kötelezettségei. A kereskedelmi cég. cégjegyzék, könyvek. II. A kereskedelmi képviselő. III. A kereskedelmi segédszemélyzet és jogviszonyai. IV. A kereskedelmi ügyletek s a fontosabb általános intézkedések. V. A vétel ügylet. VI. A bizomány és szállítmányozási ügylet. VII. Fuvarozási és közraktári ügylet. VIII. Biztosítási ügylet. IX. A váltó fogalma, gazdasági szerepe és váltóképesség. X. A váltó kellékei. XI. A váltónyilatkozatok. A kibocsátó. XII. A forgatmány és engedmény. XIII. Elfogadás. XIV. Közbenjárás és kezesség. XV. A váltók többszörözése. Az elveszett váltók vagy elévülés. XVI. A váltóból eredő jog és a váltóóvás, értesítés.

A második félév tárgyai: c) Könyvviteltan, d) Kereskedelmi levelezés. Az elsajátítandó anyag 80 órába van elosztva. Az előadások november hónap elsején kezdődnek és május közepén végződnek. A tanfolyam közönsége a kolozsvári kereskedő ifjak társulatának tagjai sorából kerül ki. Az egyes félévek befejeztével, akik elkészülten érzik magukat, a szakosztály bizottsága előtt készütségükről beszámolhatnak, amiről a képesítettek bizonyítványt nyernek. Hogy ezzel a szervezettel az élet igényét elégítjük ki, igazolta mindjárt kezdetben a jelentkezők nagy száma és az a lakodatlan érdeklődés, amelylyel a tanfolyamnak mind a 46 tagja a tanulás komoly munkájában állandóan részt vesz. Ez a siker talán mégis legkivált dr. Bíró Balázs és dr. Veress Vilmos keresk. akad. tanár urak igazi buzgóságának jutalma, akik időt és fáradságot nem kímélve nagy gonddal töltik be a szakosztályunktól vállalt ezt a tisztelet.

A *Néphivatal*, ha zavartalan fennállását biztosítani akarjuk, a szegény embereknek, a köznépeknek — mondhatnánk — minden életérdekére kiterjedő működése folytán, rendeltetéséhez alkalmazkodó különleges szervezetet kíván meg. Az erről való gondoskodás szükségessége működésének már kezdetén kitűnt, amelyre

reámutatni szerencsém volt a szakosztály múlt évi közgyűlésén. Ennek a szükségességét kifejtettük Kolozsvár sz. kir. város tanácsához és a nagyméltóságú földművelésügyi m. kir. Minister Úrhoz intézett beadványunkban, kérve a várost és a minister urat, hogy biztató támogatásukkal könnyítsenek az állandó szervezettel szakosztályunkra nehezedő jelentékeny anyagi terheken. Gondoskodni kellett a Néphivatal feladatkörének sokoldalúsága s az ennek folytán odakerülő ügyek különböző természete miatt arról, hogy mindezeket az ügyeket lehetőleg szakemberek lássák el; mert csak ilyen módon lehet ezzel a társadalmi intézménnyel sikeresen kiegyenlíteni az állam merev szervezeteiből és a köznép gyámoltalanságából eredő bajokat, mert csak ilyen módon nyerheti meg a Néphivatal a köznép bizalmát, ha az ügyek helyes megbírással és gyorsan intéztetnek el. Azonban nemcsak szakemberekre van szükség, hanem kívánatos, hogy a szakmunkaerők állandók is legyenek. Igaz, hogy a társadalmi munka szervezésének eszméje, minél több a társadalmi bajok és kötelességek iránt érdeklődő és érzékkel bíró egyén bevonását kívánja meg, csak hogy amint ezt a valóságba átvinni akarjuk, mindjárt nehézségekre akadunk, amelyek talán majd csak a társadalmi szolidaritás magasztos eszméjének mind egyetemesebb köztudatba jutásával gyengülnek meg. A baj ott is van, hogy a társadalmi munka terjedésével ezen a téren is megjelennek dilettánsok, akik majd csak akkor tűnnek el, ha mindenki megérti, hogy a társadalmi munka nem kedvtelés, nem sport, hanem áldozattal járó kötelesség. Mindaddig társadalmi intézmények, mint amilyen a Néphivatal is, nem annyira sok, mint állandó és buzgó erőket kíván fennmaradásához. Ez a felfogás érvényesül az angol settlementeknek a Néphivataléval azonos jelentőségű „Poor Man's Lawyer“ intézményében és helyességét több évek gazdag tapasztalatai igazolják. A minister úrhoz intézett kérésünkben a főbb ügykörök szerint hét tanácsadó szakember állandó munkájával véltük biztosíthatónak a Néphivatal legsikeresebb működését, nevezetesen olyan módon, hogy két zigazgatási, két pénzügyi tisztviselőt, két ügyvédet és egy orvost kérjen fel a szakosztály választmánya egy-egy évre szóló megbízással ennek a tisztnek az elvállalására. Felfogásunk úgy egészében, mint részleteiben találkozott a minister úr önmagyméltóságának álláspontjával és ennek alapján tevékeny főispánunk, gróf *Bánffy* Miklós pártolása mellett a minister úr 66071—1909. sz. a. kelt leíratával 3000 korona segélyt adományozott Néphivatalunknak s annak további folyósítását a helyes és eredményes működéstől tette függővé. Kolozsvár sz. kir. városa 500 koronát adományozott a felszerelés költségeire, november hónapban pedig egy öl tűzifával gondoskodott a helyiség fűtéséről. A belügyminister úr önmagyméltósága szakosztályunk kérésére az Orsz. Törvénytár és Rendeleték Tárának 1867—1908. megjelent köteteit adományozta díjmentesen Néphivatalunknak. Tudom, hogy a tisztelt közgyűlés osztatlan lelkesedésével találkozom, amikor a magas kormány és Kolozsvár sz. kir. város kegyes gondoskodá-

sainak eme jóindulatú megnyilatkozásaiért szakosztályunk részéről annak legmélyebb háláját és köszönetét ez alkalommal is kifejezni bátorodom.

A segélyek ez évnek szeptember hónapjában folyósítottak s a Néphivatal még abban a hónapban a Kossuth Lajos-utca 13. sz. ház kétszobás udvari lakásába költözött. A tanácsadói tisztre megnyerte a szakosztály dr. *Pávlík* Sándor tb. főszolgabíró, dr. *Rimóczy* József rendőrkapitány, dr. *Wertheim* Mór m. kir. pénzügyi s.-titkár, dr. *Gál* Zsigmond m. kir. pénzügyi fogalmazó, dr. *Pordea* Gyula és ifj. dr. *Török* István ügyvéd, dr. *Tariczky* Ferenc gyakorlóorvos urakat, akiknek nagy szakképzettsége és fáradhatatlan buzgalma megvetette biztos alapját ez üdvös intézménynek.

A kérelmek nagyobb arányú felszaporodásáig hetenként kétszer tart hivatalos időt a Néphivatal. Hétfőn délelőtt — ez vásári nap — a vidéki, falusi népre való tekintettel és szombat délután a városi munkásnépre, alkalmazottakra számítva.

A hivatal minél szélesebb körben ismerette tételle céljából mindazok a hatóságok, melyeknek természetüknél fogva gyakori érintkezése a szegényebb néposztállyal feltételezhető volt, körlevélben kértettek fel hatósági intézkedéseik közben, vagy egyébként is az intézmény megismertetésére és igénybevételére s a Néphivatalnak hozzájuk megküldött plakátjainak alkalmas helyeken történő kifüggesztésére. Ez irányú kérésünknek mindenütt készséggel tettek eleget. Különös köszönettel tartozunk azonban városunk polgármesterének és Kolozsmegye alispánjának, amennyiben a polgármester úr intézkedése révén az összes tanácsi referensek és városi hivatalok ügyeinket, átiratainkat a legnagyobb készséggel és gyorsan intézik el. Az alispán úr pedig utasította a hatósága alá tartozó községi jegyzőket, hogy értesék meg a falusi lakossággal a Néphivatal intézményét, irányítsák oda az ügyes-bajos feleket, plakátunkat hivatalos helyiségekben állandóan kifüggesztve tartsák. Ilyen módon sikerült bekapcsolnunk a földműves népeséget is hivatalunk közönségébe. Felkerestük körlevélben az államvasúti javítóműhely, dohánygyár, gyufagyár igazgatóságát és városunkhoz tartozó egyéb gazdasági vállalatok vezetőit, mely intézkedésünknek eredménye az ügyforgalom emelkedésében és az ügyfelek erős tagolódásában tűnik ki. Itt kell megemlékeznünk arról az élénk együttműködésről, mely hivatalunk és az Erdélyi Pártfogó Egyesület között fennállott; különösen annak nővédelmi osztálya több szegénysegélyezési és orvosi ügyben kérte a Néphivatal segítségét. Igen hathatós támaszt találhatna hivatalunkban az Állami Gyermekmenhely a házasságon kívül született gyermekek érdekében indítandó apasági keresetekben. A menhely, mint állami intézmény azonban a kormánytól várja erre az irányítást, holott intézményünket és felajánlott segítségünket — addig is, míg a kormány az egész országra nézve egységesen intézkedik — igénybe véve, teljes sikerrel szolgálhatná ezt a gondozásra váró fontos ügyet.

Felvett és elintézett ügy az 1909. évben összesen 131 volt.

Az ügyeknek közel fele, 62 az évnek utolsó negyedére esik, amikor a nagyméltóságú földművelésügyi minister úr támogatása folytán a Néphivatal állandó jellegű, életerős szervezettel lát a munkához. Intézményünket nemcsak a város és a megye területén lakók vették igénybe, hanem összeköttetésben voltunk a fővárossal és több vidéki várossal és az északamerikai Egyesült Államok New-Yersey államából is fordultak hozzánk felek. Továbbá a jövőbeli sikeres működés céljából megkereste Néphivatalunk a magyarországi összes vármegyék és városok alispánjait és polgármestereit, hogy közöljék hivatalunkkal a hatóságuk területén fennálló összes humanitárius és közjótékonyági intézetek, egyesületek címeit és feladatkörét. Felkérésünkre a részletes válaszok már csaknem mindenünnen beérkeztek s azok feldolgozása Néphivatalunkban folyamatban van.

Az ügyek, amelyekkel a Néphivatalt 1909. évben igénybe vették, a következőképen oszlottak meg:

Perestígy --- --- --- ---	39	Közsegély kieszközlése ---	6
Adó- és illetékügy --- ---	13	Katonaiügy --- --- --- ---	6
Válóper --- --- --- ---	13	Gyermekmenhelyügy ---	5
Állás- és munkaközvetítés	9	Bűntügy --- --- --- ---	3
Megkeresések, átiratok ---	9	Tagosítási ügy --- --- ---	3
Rendőri ügy --- --- --- ---	8	Közigazgatási természetű	
Hagyatéki ügy --- --- ---	8	egyéb ügyek --- --- ---	9

Összesen 131

Az ügyek közül saját hatáskörben elintéztetett 120, kiadatott ügyvédnek 8, különböző hatóságok intézkedésére áttéve 3.

Időközben a közbeeső irodai teendők annyira megnövekedtek, hogy szükségessé vált egy állandó munkaerő alkalmazása. A szakosztály december hónapban tartott választmányi ülésének határozatából sikerült erre a munkára Láng Ernő szigorló jogász urat megnyernünk.

Mindenesetre kívánatos volna, hogy amint az orvostanhallgatók a Mentőegyesület áldásos munkájában olyan nagy buzgalommal részt vesznek, a joghallgatók a Néphivatalban, ennek a szociális intézménynek munkájában kivegyék őket megillető részüket. Talán ez is elkövetkezik majd, amikor egyrésről a Néphivatal intézménye általánosabban ismert és megszokott lesz s másrésről amikor a főiskolai, de különösen a jogász ifjúságban a mostaninál helyesebb neveléssel a szociális érzék erősebb lesz!

Az Erdélyi Pártfogó Egyesület ügyeit szakosztályunk az Egyesület szervezeti szabályainak belügyministeri jóváhagyásáig vezette. Azokat a belügyminister úr április 8. án jóváhagyván, szakosztályunk a tudomány egyetem aulájában április 29.-én választógyűlést hívott egybe, amelynek megtörténtével az Erdélyi Pártfogó Egyesület végleg kivált szakosztályunkból. S nekünk nem lehet más érzésünk, minthogy örömmel köszöntsük a szárnyaik alól kikerült

nemescélú új egyesületet és őszinte szívvel kívánjuk neki, hogy önállósulván, áldásos működést fejtsen ki.

Ha még a *Magyar Társadalomtudományi Egyesület Kolozsvári Helyi Bizottságának* március 7.-én szakosztályunk támogatásával lefolyt alakuló üléséről is megemlékezünk, a fontosabb mozzanatok közül nincs más hátra, mint hogy a szakosztályban felmerült *Társadalmi Telep* gondolatával is még röviden foglalkozzunk. A tervezett telepen összesen 13 intézmény találna otthont, amelyek egynémelyikét szakosztályunk már megteremtette és üdvös eredménnyel működnek, másokat pedig részben a már meglévők működésének kiegészítésére, részben városunkban, sőt az erdélyi részekben a szociális munka lehető tökéletessé tetelére szervezni kellene. Mindezek az intézmények a következők lennének: I. Népszerű előadások számára megfelelő nagy és kísérleti bemutatósokra is alkalmas előadó terem. A szakosztály ilyen irányú előadásainak — amilyeneket a munkásosztály számára az idén már harmadik éve rendez — mindig nagy akadálya volt a megfelelő terem hiánya. Ugyancsak a munkások számára itt az Uránia Magyar Tudományos Egyesület ismeretterjesztő előadásai is bemutatathatók lennének vetített képekkel.

II. Munkásgymnásium; a munkások általános- és szakismerteteinek továbbképzésére szolgáló tanfolyamok. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium kezdeményezésére és felügyelete alatt úgy a fővárosban, mint már igen sok vidéki helyen szép eredménnyel működnek.

III. Hírlapok és szakfolyóiratok olvasóterme a munkásnép számára, ahol a munkás megtalálhatja minden őt igazán érdeklő lapot.

IV. A néphivatal is itt nyerne elhelyezést, hogy ezen a módon is biztosíttassék legközelebbi összeköttetése a szegény néposztállyal.

V. Az Erdélyi Pártfogó Egyesület központi helyisége. A pártfogói tevékenység több ágának sikeresebb ellátására.

VI. Munkaközvetítő. A munkaközvetítő intézményében tűnik ki talán legvilágosabban ennek a telepnek fontos szociálpolitikai jelentősége. A közvetítőnek feladata lenne nemcsak városunkban, hanem a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara területéhez tartozó városokban a különböző munkaalkalmakat nyilvántartani. Ez a közvetítés a telepen szervezve többféle célt szolgál: munkaadással megakadályozható lenne a szegénységélyezéssel gyakran együtt járó tunyaság, munkakerülés támogatása, gyámolítása, amikor a segélyt kérők arra hivatkoznak, hogy nem tudnak munkát kapni. Ami ennél sokkal fontosabb: szervezete a munkaadók és munkások *paritásán* és ily módon *semleges* alapon állana s ezzel a helyes szociális reformmal fel lehetne szabadítani a munkásosztályt a socialdemokrata szakszervezeteknek a munkás egyéni szabadságát lenyűgöző hatalma alól, mert akkor a munkás nem lenne kénytelen csupán azért bentmaradni a szervezetben, hogy kenyeret kaphasson! Az Erdélyi Pártfogó Egyesület kertészeti telepén éven-

ként rendes kiképzést nyerő kertészek elhelyezéséről is gondoskodnék a közvetítő. S helyesen vezetve a munkaközvetítő rövid idő alatt valóságos munkahivatal lehetne, számos fontos gazdasági és sociálpolitikai célt szolgálva.

VII. A cselédelhelyező. Ez nemcsak az Erdélyi Pártfogó Egyesületnek elhelyezést kereső fiatal cseléd lányait juttatná megfelelő helyhez, hanem módot keresne arra is, miként lehetne a városi kezelésben levő cselédelhelyezővel kitzított célokat a legsikeresebben megvalósítani.

VIII. Munkásfoglalkoztató az egyszerűbb, de megélhetést biztosító ipari munkára nevelné a szegénysorsú fiatal leányokat és kezdeményező lenne egyes háziipari munkák és foglalkozások bevezetésére és folytatására.

IX. Munkásotthon, népkonyhával. Aki ismeri városunkban a munkásmenhely siralmas állapotát és az ágyrajáró szegényektől szedett magas bérösszegeket, el kell ismerje egy ilyen otthon berendezésének szükséges voltát, amely, hogy a modern munkáshygiénának is megfelelően, mellette:

X. Népfürdőknek és tornateremnek is kell lennie.

XI. Szegénysorsú népiskolás gyermekeknek étkező és napközi otthona. Az Erdélyi Pártfogó Egyesület működő tagjai gyakran tapasztalták, hogy városunk külső, szegény részeiben több iskolába soha nem járt gyermek csatangol leginkább azért, mert szülőik olyan szegények, hogy alig tudják fentartani családjaikat, nemhogy gyermekeiket iskolába küldve azokat megfelelően ruházni és étellemezni is tudják. Ebben a napközi otthonban gyülnének össze napközben a városi iskolák legszegényebb tanulói. Ezzel az iskolakerülés ellen is mindjárt sikeresebben lehetne megküzdeni.

XII. Tüdőbetegek gondozója (dispanser), a tüdőbeteg munkásokról és azok családtagjairól gondoskodik.

XIII. Tíz főiskolai hallgató számára otthon. Főiskolai hallgatók, akik a sociális munka különböző ágai iránt komolyan érdeklődnek, hosszabb-rövidebb ideig a telepen élhetnének és munkájukkal részt véve a telep ügyeiben gazdag tapasztalatokat vinnének magukkal lelkészi, tanítói, jegyzői etc. életpályájukra.

A telep pénzügyi oldala aként oldható meg, hogy a város gondoskodnék a szükséges telek átengedéséről — erre vonatkozó kérését Kolozsvár sz. kir. város tanácsához december 14.-én adta be a szakosztály — a telep építésének és fentartásának egyéb terhei pedig részben a szakministeriumoknak az egyes intézmények számára juttatott évi segélyeknek a lakásbérekre eső hányada a város garانتálása mellett amortisatióra fordíthatnék, részben az egyes intézmények bevételeiből nyernének fedezetet.

Nem lehet feladata egyszerűen a tényekre és adatokra támaszkodó évi jelentésnek a tervezett telep többirányú nagy jelentőségét kellőképen hangsúlyozni, csupán azt legyen szabad megemlíteni, hogy a különböző intézmények összesítését nemcsak a költségek és munka minden irányban könnyen felmutatható nagy megtaka-

rítása érdekében tartja szükségesnek a szakosztály, hanem azért is, mert ezek az intézmények annyira összeszövődnek egymással, annyira feltételezik egymást, hogy a sikeres társadalmi munka és az ahhoz kapcsolódó szociálpedagógiai érdekek egyedül csak ezen a módon érhetők el. Kétségtelenül nagy feladat, amelynek megoldása nagy energiát és osztatlan munkaerőt kíván meg.

A szakosztálynak az 1909. évben a következő összegek állottak rendelkezésére:

A szakosztálynak az Egyesülettől járó átalánya 1909. évre	500 kor.
A népszerű előadásokra a Vall. és közokt. Minister úrnak 1908/9. évre szóló segélye	960 „
A Néphivatalnak a Földmivelésügyi Minister úr által kiutalt segélye	3000 „
Kolozsvár sz. kir. városának a Néphivatal felszerelésére kiutalt segélye	500 „
Összesen	4960 kor.

A szakosztály elnökségének kiutalására a pénztár által 1909. évben teljesített kifizetések: I. Az 500 kor. sz. o. átalány terhére: Szakosztályi nyomtatványok 97·50 kor. Szolgáknak előadásaink alkalmazásával teljesített szolgálataikért és egyéb apró kiadások 28— „

Összesen — — — 125·50 kor.

II. A 3500 kor. Néphivatali tétel terhére:

Lakásbér szeptember—december hónapokra	198·66 kor,
Villanybevezetés és felszerelés költsége	100— „
Berendezés, hivatali felszerelések	319·10 „
Egy öl tűzifa felvágatása	7·60 „
Takarítónő 3 hónapi bére	30— „
Néphivatali nyomtatványok	83·82 „
Hét tanácsadó október—december évnegyedi tiszteletdíja	525— „

Összesen — — — 1264·18 kor.

III. A 960 kor. Népszerű előadások c. tétel terhére 960 kor.

Ezek alapján a rendelkezésre állott 4960 koronából 1910. évre fenmarad 2610·32 korona.

Ime tisztelt Közgyűlés! ha az elmúlt esztendőnek szakosztályunkban lefolyt eseményei és alkotásai eként elvonólnak szemünk előtt, megállapíthatjuk, hogy szakosztályunkban az idők múlása igazi múlttá alakul ki. Az egyes évek nem csak kalendáriumok, melyek az új évekkel értéküket veszítik, hanem intézményeket alkotott, felette becses idők, amelyekre a jövő bizvást tovább építhet. Ez intézményes alkotások mindnyájunk munkájának összetételéből alakulnak, amely intézményekben magunkra ismerünk. És mentül szélesebb arányokban gördül ki a munkának ez a színdús képe, annál többet látunk meg abban önmagunkból, egyéniségünkben.

Legyen ez a tudat a szakosztályban végzett munkának mindenkor
legszebb jutalma!

Kérem a tisztelt szakosztályi Közgyűlést, hogy jelentésemet
tudomásúl venni méltóztassék.

A szakosztály Ügyrendjének 12. §. alapján a közgyűlésen 7
vál. tag kisorsoltatván: Dr. Bochkor Antal, Dr. Borbély Sándor, Dr.
Endes Miklós, Dr. Kiss Géza, Dr. Kossutány Ignác, Dr. Menyhárt
Gáspár, Dr. Papp József urak, őket a közgyűlés egyhangúlag újra
megválasztja szakosztályi választmányi tagoknak. Titkár kérésére,
hogy felszaporodott teendői könnyítésére a közgyűlés jegyzőt
válaszson melléje, a szakosztályi elnök úr felszólalására a köz-
gyűlés készséggel teljesíti a kérést. A jegyzői tisztre Rákóczy Béla
szakosztályi tagtárs urat nyertük meg.

Kolozsvárt, 1910. januárus 23.-án

Ifj. dr. Erődi Béla,
a jog- és társadalomtud. szakosztály
titkára.